

STUDII

MODELAREA OPERAȚIILOR DE COMERȚ
INTERNAȚIONAL ÎN FUNCȚIE DE REGULILE
UNIONALE DE CONCURENȚĂ

DOI: 10.24193/SUBBIur.68(2023).3.1
Data publicării online: 10.01.2024

Sergiu Deleanu*

Rezumat: Regulile unionale de concurență pot să influențeze formarea, conținutul și încetarea contractelor comerciale internaționale. Această influență se poate manifesta chiar dacă negocierile dintre părți nu se încheie cu un rezultat reciproc acceptabil.

În unele situații, intervenția regulilor unionale de concurență poate să determine încheierea sau nu a unor contracte de către operatorii economici.

De asemenea, regulile unionale de concurență pot să influențeze modul de elaborare a numeroase clauze generale și specifice ale contractelor comerciale internaționale.

Aspecte privind încetarea contractelor pot să fie supuse, și ele, regulilor unionale de concurență.

Regulile arătate pot să intervină în calitate de prevederi aparținând legii contractului; de dispoziții de la care nu se poate deroga prin convenție, în sensul art. 3 alin. (4) din Regulamentul nr. 593/2008 privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale; de norme de ordine publică unională sau de norme de aplicare imediată.

Respectarea regulilor unionale de concurență este asigurată, după caz, de către Comisie, de autoritățile de concurență ale statelor membre, de instanțele de judecată ale Uniunii Europene și ale statelor membre.

---

* Prof. univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca, e-mail: sergiu.deleanu@law.ubbcluj.ro, <https://orcid.org/0009-0006-7146-9289>.

Cuvinte-cheie: domeniul dreptului unional al concurenței, legea aplicabilă contractului comercial internațional, formarea contractelor, clauze generale și specifice ale contractelor, încetarea contractelor, regulile unionale de concurență.

INTERNATIONAL TRADE TRANSACTIONS MODELLING DEPENDING ON THE EU COMPETITION RULES

Abstract: The EU Competition Rules may influence the formation, the content and the termination of international trade contracts. This influence may manifest even if the negotiations between the parties do not conclude with a mutually acceptable result.

In certain situations, the intervention of the EU competition rules may determine the conclusion or not of some contracts by the economic operators.

Moreover, the EU competition rules may influence the manner in which are elaborated numerous general and specific provisions of the international trade contracts.

Aspects regarding the termination of contracts may be submitted, all the same, to the EU competition rules.

The shown rules may intervene as provisions belonging to the law governing the contract; as provisions which cannot be derogated from by agreement; in the meaning of art. 3, paragraph (4) of the Regulation no. 593/2008 of the law applicable to contractual obligations; of EU public policy norms or of overriding mandatory provisions.

The observance of the EU competition rules is ensured, as the case may be, by the Commission, by the EU member states competition authorities, by the EU and member states courts.

Keywords: EU Competition Law field; Law governing the International Commercial Contract; Contracts formation; General and Specific provisions of the contracts; Termination of Contracts; EU Competition Rules.

Cuprins

I. Determinarea domeniului dreptului unional al concurenței în raport cu cel al statelor membre.	15
II. Determinarea legii aplicabile contractului comercial internațional.....	19
III. Etape ale intervenției regulilor unionale de concurență în cazul operațiilor de comerț internațional	22
IV. Nulitatea acordurilor sau a clauzelor care contravin prevederilor art. 101 ori 102 din T.F.U.E.....	36

I. Determinarea domeniului dreptului unional al concurenței în raport cu cel al statelor membre.

Corespunzător prevederilor legale unionale, jurisprudenței Curții de Justiție a Uniunii Europene și poziției Comisiei aparține domeniului dreptului unional al concurenței, în sensul art. 101 și a art. 102 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (T.F.U.E.), orice comportament al întreprinderilor susceptibil să afecteze comerțul dintre statele membre. Pentru a fi susceptibil să afecteze comerțul dintre statele membre, comportamentul analizat

„... trebuie, pe baza unui ansamblu de elemente de fapt și de drept, să permită să se considere, cu un grad de probabilitate suficient, că poate exercita o influență directă sau indirectă, actuală sau potențială asupra schimburilor comerciale dintre statele membre, iar aceasta într-un asemenea mod încât să creeze temerea că poate constitui un obstacol pentru realizarea unei piețe unice între statele membre. Este necesar, în plus, ca această influență să nu fie ne semnificativă”.¹

---

¹ C.J.C.E., 27 ianuarie 2007, cauza C-407/04P, *Dalmine*, pct. 90. Termenii folosiți în legătură cu această condiție în cuprinsul pct. (23) din Comunicarea Comisiei, din anul 2004, privind conceptul de efect asupra comerțului din art. 101 și 102 din tratat (ex – art. 81 și 82 din Tratatul

Cota de piață totală a părților la un acord de pe orice piață unională relevantă și cifra de afaceri anuală totală realizată în Uniune pot să fie utile pentru aplicarea conceptului de caracter semnificativ. În special se poate observa că pragul de 40 de milioane de euro reținut cu titlu orientativ în cuprinsul Comunicării Comisiei privind conceptul de efect asupra comerțului din actualele art. 101 și 102 din T.F.U.E. determină, în numeroase situații, neaplicarea dispozițiilor art. 101 din tratat.²

O analiză de la caz la caz, ținând seama de contextul economic și juridic al comportamentelor întreprinderilor, poate să permită, totuși, să se conchidă că este susceptibil să fie afectat comerțul dintre statele membre, fără să se facă referire la cifra de afaceri realizată în Uniune. De exemplu, cartelurile care vizează mai multe state membre; efectul de excludere a unei înțelegeri care acoperă întregul teritoriu al unui stat membru; efectele cumulative ale acordurilor verticale luate în considerare în mod global într-un anumit domeniu și durata acestora constituie factori care pot să indice capacitatea acordului de a aduce atingere în mod semnificativ comerțului dintre statele membre.³

Cerința caracterului semnificativ al afectării comerțului dintre statele membre se menține și în situația aplicării art. 102 din T.F.U.E. Poziția pe piață a întreprinderii dominante, amploarea comportamentului abuziv și impactul probabil al acestuia asupra structurii schimburilor comerciale permit să se afirme că poate să fie afectat în mod semnificativ comerțul dintre statele

---

C.E.) sunt similari. Comunicarea arătată a fost publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 2004, C101.

² A se vedea pct. (44)-(57) din Comunicarea Comisiei privind conceptul de efect asupra comerțului din art. 101 și 102 din tratat (ex – art. 81 și 82 din Tratatul C.E.).

³ T.P.I.C.E., 6 aprilie 1935, cauza T-142/89, *Usines Gustave Boel*, pct. 102; C.J.U.E., 16 iulie 2015, cauza C-172/14, *ING Pensii*, pct. 49 și pct. 51-52; C.J.C.E., 28 februarie 1991, cauza C-234/89, *Delimitis*, pct. 14-15 și pct. 19.

membre. De pildă, împărțirea strictă a piețelor naționale din Uniune; importanța unei anumite infrastructuri dintr-un stat membru; volumul schimburilor într-o parte a teritoriului unui stat membru, suprafața geografică și numărul locuitorilor din acel teritoriu pot să permită să se deducă că este îndeplinită cerința menționată.⁴

Pe de altă parte, acordurile între întreprinderile mici și mijlocii (IMM) nu sunt, de obicei, susceptibile să afecteze comerțul dintre statele membre.⁵ În situațiile în care astfel de acorduri îndeplinesc, totuși, condițiile pentru aplicarea art. 101 alin. (1) din T.F.U.E., „în general, Comisia se va abține de la inițierea procedurii, din cauza lipsei unui interes suficient pentru Uniune, cu excepția cazului în care întreprinderile respective dețin, în mod individual sau colectiv, o poziție dominantă pe o parte semnificativă a pieței interne.”⁶

Comunicările Comisiei prin care se oferă îndrumări privind aplicarea unor concepte de bază din dreptul unional al concurenței în situațiile care apar frecvent nu sunt, ca atare, obligatorii pentru instanțele și autoritățile de concurență ale statelor membre.⁷ Se va ține însă seama de faptul că ele

---

⁴ Hotărârea Tribunalului, 25 iunie 2010, cauza T-66/01, *Imperial Chemical Industries*, pct. 343; C.J.U.E., 30 ianuarie 2020, cauzele conexe C-538/18P și C-539/18P, *Ceske*, pct. 82; C.J.C.E., 25 octombrie 2001, cauza C-475/99; *Ambulanz Glockner*, pct. 38.

⁵ Comunicarea Comisiei privind conceptul de efect asupra comerțului din art. 101 și 102 din tratat (ex – art. 81 și 82 din Tratatul C.E.), pct. (50).

⁶ Comunicarea Comisiei, din anul 2022, privind restricțiile verticale, pct. (28). Această comunicare a fost publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 2022, C 248.

⁷ În acest sens, Comunicarea Comisiei privind conceptul de efect asupra comerțului din art. 101 și 102 din tratat (ex – art. 81 și 82 din Tratatul C.E.), pct. (3); Comunicarea Comisiei, din anul 2014, privind acordurile de importanță minoră care nu restrâng în mod semnificativ concurența în sensul art. 101 alineatul (1) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (Comunicarea de *minimis*), pct. (5). Comunicarea de *minimis* a fost publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 2014, C 291.

sintetizează într-o serie de privințe jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene.

În cazul concentrărilor economice între întreprinderi, Regulamentul nr. 139/2004 se aplică, conform art. 1 din cuprinsul acestuia, concentrărilor cu dimensiune unională (comunitară), avându-se în vedere cifra de afaceri a întreprinderilor implicate.

Precizând raportul dintre art. 101 și 102 din T.F.U.E. și legislațiile naționale de concurență, art. 3 alin. (1) și (2) din Regulamentul nr. 1/2003 privind punerea în aplicare a regulilor de concurență prevăzute la art. 101 și 102 din tratat (ex – art. 81 și 82 din Tratatul C.E.) stipulează:

„(1) Atunci când autoritățile de concurență ale statelor membre sau instanțele naționale aplică legislația națională de concurență acordurilor, deciziilor asociațiilor de întreprinderi sau practicilor concertate în sensul articolului 101 alineatul (1) din tratat, care pot afecta comerțul dintre statele membre în sensul acestei dispoziții, ele aplică de asemenea articolul 101 din tratat acestor acorduri, decizii sau practici concertate. Atunci când autoritățile de concurență ale statelor membre sau instanțele naționale aplică legislația națională de concurență oricărui abuz interzis de articolul 102 din tratat, acestea aplică de asemenea articolul 102 din tratat.

(2) Aplicarea legislației naționale de concurență nu poate genera interzicerea acordurilor, deciziilor asociațiilor de întreprinderi sau a practicilor concertate care pot aduce atingere comerțului dintre statele membre, dar care nu restrâng concurența în sensul articolului 101 alineatul (1) din tratat, sau care îndeplinesc condițiile articolului 101 alineatul (3) din tratat sau care intră sub incidența unui regulament de aplicare a articolului 101 alineatul (3) din tratat. Prezentul regulament nu împiedică statele membre să adopte și să aplice pe teritoriul lor o legislație națională mai strictă care interzice sau sancționează conduita unilaterală adoptată de întreprinderi.”

Un comportament al întreprinderilor care este contrar art. 101 sau art. 102 din tratat nu va putea rămâne nesancționat pe temeiul legislației naționale de concurență.

Comportamentele întreprinderilor care nu restrâng în mod semnificativ concurența în sensul art. 101 alin. (1) din T.F.U.E., precum și cele cărora li se aplică art. 101 alin. (3) din tratat sau un regulament de exceptare pe categorii nu pot să fie interzise pe baza aplicării legislației naționale de concurență.

Un comportament unilateral al unei întreprinderi care nu este supus art. 102 din tratat, ar putea să fie, totuși, sancționat prin aplicarea unei legislații naționale de concurență mai stricte.⁸

II. Determinarea legii aplicabile contractului comercial internațional

Numeroase clauze din cadrul contractelor comerciale internaționale sunt guvernate de legea contractului. Așa fiind, ne vom referi succint la o serie de prevederi din cuprinsul Regulamentului nr. 593/2008 privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale (Roma I).

Potrivit art. 10 din Regulamentul Roma I:

„(1) Existența și validitatea contractului sau a oricărei clauze contractuale sunt determinate de legea care l-ar reglementa în temeiul prezentului regulament, dacă contractul sau clauza respectivă ar fi valabile.

(2) Cu toate acestea, pentru a stabili faptul că nu și-a dat consimțământul, o parte poate să invoce legea țării în care își are reședința obișnuită, dacă din circumstanțele respective reiese faptul că nu ar fi rezonabil să se stabilească efectul comportamentului său în conformitate cu legea menționată la alineatul (1).”

Articolul 3 alin. (1) din Regulamentul Roma I permite părților să aleagă legea care să guverneze contractul. Opțiunea părților poate „să fie

---

⁸ A se vedea considerentul (8) din Regulamentul nr. 1/2003.

expresă sau să rezulte cu un grad rezonabil de certitudine din clauzele contractuale sau din împrejurările cauzei. [...] părțile pot desemna legea aplicabilă întregului contract sau numai unei părți din acesta”.

Pe linia unei interpretări stricte a art. 3 alin. (1) fraza finală din regulament, în doctrina noastră a fost evocată ideea limitării posibilității de a multiplica legile aplicabile la „o singură lege aplicabilă unei părți detașabile a contractului”. De asemenea, s-a scris că desemnarea unei pluralități de legi statale ar trebui invalidată de instanțe, dacă s-ar ajunge la privarea lor de autoritate, desemnarea de conveniență constituind un abuz de drept.⁹

În ceea ce ne privește, credem că este preferabil ca, în ipoteza multiplicării legilor aplicabile aceluiași contract, accentul să fie pus pe obținerea unui rezultat coerent.

În principiu, Regulamentul Roma I permite alegerea, în calitate de lege care să guverneze contractul internațional, a unei legi cu care contractul nu are legătură prin elementele sale, ceea ce limitează interesul practic a unei desemnări de conveniență.

În unele situații, contractul ar putea să aibă legătură, prin elementele sale, cu mai mult de două țări, ceea ce înseamnă că legile respectivelor țări ar putea în mod legitim să cârmuiască acel contract sau părți ale sale.

Se mai poate observa că diferitele clauze ale unui contract pot să fie supuse oricum mai multor legi și că ar fi dificil să se stabilească teoretic un număr maxim de legi aplicabile aceluiași contract.

În conformitate cu art. 3 alin. (4) din Regulamentul Roma I :

---

⁹ În acest sens, D.A. POPESCU, E.A. OPREA, *Drept internațional privat*, Ed. Hamangiu, București, 2023, p.805.

„În cazul în care toate elementele relevante pentru situația respectivă, în momentul în care are loc alegerea, se află în unul sau mai multe state membre, alegerea de către părți a unei legi aplicabile, alta decât cea a unui stat membru, nu aduce atingere aplicării în mod corespunzător a dispozițiilor de drept comunitar de la care nu se poate deroga prin convenție, după caz, astfel cum au fost transpuse în statul membru al instanței competente.”

Textul art. 3 alin. (4) este simetric celui al art. 3 alin. (3), vizând contractele intra-europene, în timp ce art. 3 alin. (3) vizează contractele interne. Articolul 3 alin. (4) este înțeleș ținând seama de art. 23 din Regulamentul Roma I, în anumite domenii putând să existe dispoziții specifice ale dreptului unional, care reglementează conflictul de legi în materia obligațiilor contractuale.

Expresia „dispoziții de la care nu se poate deroga prin convenție”, folosită în cuprinsul art. 3 alin. (4), credem că privește, deopotrivă, dispoziții din dreptul primar și din cel derivat al Uniunii Europene, având în vedere simetria care s-a intenționat să fie stabilită cu art. 3 alin. (3) pentru prevederile unionale integrate sistemului juridic al statelor membre și pentru că astfel este posibilă o abordare globală, coroborată, eventual, cu argumente specifice, referitoare la aplicarea dispozițiilor legale unionale imperative.¹⁰

Expresia arătată nu se confundă cu conceptul „norme de aplicare imediată”, care trebuie interpretat mai restrictiv.¹¹

În absența alegerii părților, legea aplicabilă va fi determinată în conformitate cu dispozițiile art. 4 din Regulamentul Roma I.

---

¹⁰ Corespunzător altei opinii, normele vizate sunt norme de drept european derivat, normele de drept primar intervenind prin forța tratatelor (a se vedea, D.A. Popescu, E.A. Oprea, *op.cit.*, p.785-786, nota 75).

¹¹ A se vedea considerentul (37) din Regulamentul Roma I.

III. Etape ale intervenției regulilor unionale de concurență în cazul operațiilor de comerț internațional

Regulile unionale de concurență pot să influențeze formarea, conținutul și încetarea contractelor comerciale internaționale.

a) *Aspecte privind influența regulilor unionale de concurență în etapa formării contractelor comerciale internaționale.* Chiar dacă nu se încheie cu un rezultat reciproc acceptabil pentru părțile care negociază, informații strategice comunicate de părți sau numai de către una dintre ele pe parcursul tratativelor pot să atragă aplicarea regulilor unionale de concurență.

Corespunzător unei jurisprudențe constante, „fiecare operator economic trebuie să își determine în mod autonom politica pe care înțelege să o pună în practică pe piața internă, inclusiv alegerea destinatarilor ofertelor și vânzărilor sale. Exigența arătată se opune oricărui contact direct sau indirect între întreprinderi având ca obiect sau ca efect, fie să influențeze comportamentul pe piață al unui concurent actual sau potențial, fie să dezvăluie unui asemenea concurent comportamentul propriu pe piață, care a fost stabilit sau se află doar în stadiu de proiect.¹²”

Aceste idei exprimate în legătură cu noțiunea de „practici concertate” din cuprinsul art. 101 din T.F.U.E. pot să fie luate în considerare, în mod adecvat, și în contextul art. 102 din tratat. În special se poate remarca cerința potrivit căreia determinarea de către fiecare operator economic în mod autonom a strategiei sale pe piață este subsumată dispozițiilor din tratat care sunt consacrate concurenței, precum și faptul că un comportament care nu a

---

¹² C.J.C.E., 16 decembrie 1975, cauzele conexe 40-48, 50, 54-56, 111, 113 și 114/73, *Suiker Unie*, pct. 173-174, Sergiu DELEANU, Noțiunea de practici concertate în cadrul dreptului european al concurenței, SUBB Iurisprudentia nr. 4/2017, p. 186, online: [https://doi.org/10.24193/SUBBjur.62\(2017\).4.7](https://doi.org/10.24193/SUBBjur.62(2017).4.7).

fost pus încă în practică poate, totuși, să nesocotească regulile în domeniul concurenței.¹³

Un singur contact, direct sau indirect, între întreprinderi poate să aibă caracter anticoncurențial. Un asemenea contact poate să intervină între concurenți actuali sau potențiali ori între întreprinderi care nu sunt concurente.

Informațiile strategice se pot referi, de exemplu, la prețuri, clienți, costuri de producție, cantități, cifre de afaceri, capacități tehnice, calități, planuri de marketing, riscuri, investiții, personalul existent, tehnologii, programe de cercetare și dezvoltare și rezultatele acestora, interesul sau lipsa interesului pentru obținerea unui contract.¹⁴

Comunicarea acestora se poate realiza oral sau în scris, printr-un act care este semnat ori nu, poate să aibă caracter secret sau public. Nu se poate,

---

¹³ Articolul 101 alin. (1) din T.F.U.E. se aplică tipurilor de coordonare între întreprinderi care constituie o restrângere a concurenței prin obiect, în cazul acestora nefiind necesară examinarea efectelor lor.

În ceea ce privește art. 102 din T.F.U.E., „acesta urmărește să sancționeze folosirea în mod abuziv de către una sau mai multe întreprinderi a unei poziții dominante deținute pe piața internă sau pe o parte semnificativă a acesteia, indiferent dacă o astfel de folosire se dovedește sau nu fructuoasă”. „Pentru a exclude caracterul abuziv al comportamentului unei întreprinderi în poziție dominantă, trebuie să se considere că nu este suficientă în sine proba adusă de întreprinderea în cauză potrivit căreia acest comportament nu a produs efecte restrictive concrete. Acest element poate constitui un indiciu al incapacității comportamentului în discuție de a produce efecte anticoncurențiale, care totuși va trebui completat cu alte elemente de probă care urmăresc să stabilească această incapacitate” (C.J.U.E., 12 mai 2022, cauza C-377/20, *Servizio Elettrico Nazionale*, pct. 53 și 58).

¹⁴ Pentru o sinteză amplă, care nu este însă exhaustivă, a informațiilor strategice, adică a datelor care reduc incertitudinea strategică de pe piață, a se vedea Comunicarea Comisiei, din anul 2011, privind aplicabilitatea articolului 101 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene acordurilor de cooperare orizontală, pct. (86). Această comunicare a fost publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 2011, C11.

așadar, exclude ca atare ca informații publice să conducă la efecte restrictive asupra concurenței.

Pe parcursul tratatelor care se desfășoară pe o perioadă mai lungă de timp, părțile pot să schimbe între ele diverse și multiple documente care sunt cunoscute sub denumirea generică de „scrisori de intenții”. De pildă, scrisorile de intenții pot să intervină în stadiul incipient al negocierilor, să redea liniile de bază ale viitorului contract, să rețină aspectele cu privire la care părțile s-au pus de acord și să le arate pe cele care vor fi discutate în viitor.

În raport cu cele menționate anterior, se înțelege că este posibil ca unele dintre aceste documente să determine aplicarea regulilor unionale de concurență.

În cuprinsul unor documente stabilite de părți pe parcursul tratatelor, ele precizează în mod expres că documentul respectiv nu produce efecte juridice. Astfel, clauza „subject to contract” indică faptul că documentul în cauză este lipsit de forță juridică obligatorie până la momentul încheierii contractului. De asemenea, un angajament de onoare ar putea genera, în viziunea părților, numai obligații de ordin moral.

Pe temeiul art. 101 din T.F.U.E. s-ar putea considera însă că există o practică concertată sau un acord între părți.¹⁵ În funcție de împrejurările cauzei, comportamentul părților ar putea să fie calificat „acord și practică concertată”.¹⁶

---

¹⁵ Potrivit unei jurisprudențe constante, există un „acord” între întreprinderi, în sensul art. 101 alin. (1) din T.F.U.E., în situația în care întreprinderile în cauză și-au exprimat voința comună de a se comporta pe piață într-un anumit mod (C.J.U.E., 29 iunie 2023, cauza C-211/22, *Super Bock Bebidas*, pct. 47).

Un gentlemen's agreement poate să constituie un acord între întreprinderi supus prevederilor art. 101 alin. (1) din T.F.U.E. (C.J.U.E., 20 ianuarie 2016, cauza C-373/14P, *Toshiba Corporation*, pct. 23 și urm.).

¹⁶ A se vedea, de pildă, C.J.U.E., 22 octombrie 2015, cauza C-194/14P, *AC-Treuhand*, pct. 30.

În alte situații, documentele transmise anterior încheierii unui contract pot să conducă la aplicarea art. 102 din tratat.¹⁷

Participanții la operațiile de comerț internațional au libertatea să încheie sau nu un contract, putând să negocieze, potrivit unei expresii folosită în doctrina de drept civil, „când, cum și cât vor”.¹⁸ Libertatea contractuală nu este, totuși, absolută. În contextul regulilor unionale de concurență, exigența asigurării bunăstării consumatorilor poate să constituie o limită a acesteia.¹⁹

Aplicarea regulilor unionale de concurență îi poate determina pe unii operatori economici ca, din proprie inițiativă, să încheie sau nu anumite contracte. Într-o altă ipoteză, libertatea de a încheia contracte poate să fie limitată de analizele preliminare ale Comisiei în domeniul concurenței. Există apoi situații în care operatorii economici sunt determinați să adopte un anumit comportament pe piață ca urmare a unei examinări aprofundate a cauzei de către autoritățile de concurență sau de către instanțele de judecată.

Prin Regulamentul nr. 1/2003 s-a renunțat la sistemul de notificare către Comisie a comportamentelor întreprinderilor. Întreprinderile interesate stabilesc, eventual cu concursul unor experți, condițiile pe care trebuie să le îndeplinească în vederea respectării regulilor de concurență.

În cazul angajamentelor propuse de întreprinderi, în conformitate cu art. 9 din Regulamentul nr. 1/2003, întreprinderile răspund preocupărilor exprimate de Comisie, fără ca aceasta să concluzioneze dacă a avut loc sau are

---

¹⁷ C.J.U.E., 25 iulie 2018, cauza C-123/16, *Orange Polska*, pct. 20; Hotărârea Tribunalului, 9 septembrie 2009, cauza T-301/04, *Clearstream Banking*, pct. 136.

¹⁸ A se vedea, P. VASILESCU, *Drept civil. Obligații*, Ediția a 2-a revizuită, Ed. Hamangiu, București, 2017, p.295-296.

¹⁹ În sensul că bunăstarea consumatorilor atât intermediari, cât și finali, constituie obiectivul ultim care justifică intervenția dreptului concurenței pentru a sancționa folosirea abuzivă a unei poziții dominante, C.J.U.E., 12 mai 2022, cauza C-377/20, *Servizio Elettrico Nazionale*, pct. 46.

loc o încălcare.²⁰ Angajamentele întreprinderilor ar putea să depășească ceea ce Comisia le-ar putea impune într-o decizie adoptată, după o examinare aprofundată, pe baza art. 7 din regulament.²¹

Adoptând o decizie, pe temeiul art. 9 din regulament, Comisia face respectivele angajamente obligatorii pentru întreprinderi. Aceasta nu împiedică însă instanțele naționale să examineze conformitatea acordurilor între întreprinderi cu normele unionale de concurență.²²

Obligarea întreprinderilor să încheie ori nu o serie de contracte poate să aibă diferite justificări.

Refuzul de a încheia un nou contract poate să fie sancționat, de exemplu, pe baza art. 101 alin. (1) sau a art. 102 din T.F.U.E., recurgându-se la teoria facilităților esențiale.²³

Pe de altă parte, operatorii economic sunt ținuți să nu încheie contracte interzise de regulile unionale de concurență. De pildă, cartelurile pot să fie menționate printre cele mai grave încălcări ale art. 101 din tratat.²⁴

---

²⁰ A se vedea considerentul (13) din regulament.

²¹ C.J.U.E. (Marea Cameră), 29 iunie 2010, cauza C-441/07P, *Alrosa*, pct. 48.

²² C.J.U.E., 23 noiembrie 2017, cauza C-547/16, *Gasorba*, pct. 30.

²³ Pentru analizarea refuzului de a aproviziona în cadrul formelor de manifestare ale abuzului de poziție dominantă, a se vedea, I. LAZĂR, *Dreptul Uniunii Europene în domeniul concurenței*, Ed. Universul Juridic, București, 2016, p.280-286.

În mod specific, referitor la teoria facilităților esențiale, a se vedea C.J.C.E., 26 noiembrie 1998, cauza C-7/97, *Bronner*, pct. 37-47; Hotărârea Tribunalului, 15 septembrie 1998, cauzele conexe T-374/94, T-375/94, T-384/94 și T-388/94, *ENS*, pct. 190-221.

²⁴ A se vedea cu privire la definirea cartelurilor, art. 2 pct. (14) din Directiva nr. 2014/104 privind anumite norme care guvernează acțiunile în despăgubire în temeiul dreptului intern în cazul încălcărilor dispozițiilor legislației în materie de concurență a statelor membre și a Uniunii Europene; art. 2 pct. (11) din Directiva nr. 2019/1 privind oferirea de mijloace autorităților de concurență din statele membre astfel încât să fie mai eficace în aplicarea legii și garantarea funcționării corespunzătoare a pieței interne.

b) *Intervenția regulilor unionale de concurență cu privire la clauze generale și specifice ale contractelor comerciale internaționale.* Dispozițiile art. 101 alin. (1) și ale art. 102 din T.F.U.E. au caracter obiectiv în sensul că regulile unionale de concurență se pot aplica chiar dacă întreprinderile nu au intenționat să le nesocotească. Întreprinderile ar putea să urmărească anumite obiective legitime (asigurarea calității unui bun, remedierea efectelor unei crize sectoriale, ameliorarea distribuirii unui produs etc.), comportamentul acestora ar putea să fie considerat legal potrivit altor ramuri de drept, dar să nu fie în conformitate cu regulile unionale de concurență.²⁵

În mod specific, în legătură cu art. 102 din T.F.U.E., instanța europeană a subliniat că, indiferent de cauzele poziției sale dominante, „întreprinderii care deține o astfel de poziție îi revine o răspundere specială de a nu aduce atingere prin comportamentul său unei concurențe efective.”²⁶ O practică considerată normală ar putea să fie calificată ca fiind abuzivă atunci când este aplicată de o întreprindere dominantă.

Eventual, întreprinderile interesate ar putea să arate că sunt întrunite condițiile art. 101 alin. (3) din T.F.U.E. sau întreprinderea (întreprinderile) într-o poziție dominantă ar putea să demonstreze „că efectele pe care practica analizată este susceptibilă să le genereze sunt contrabalansate sau chiar depășite de avantaje în termeni de eficacitate care profită deopotrivă consumatorilor, în special în ceea ce privește prețul, oferta, calitatea, inovarea”, reducerea costului de producție sau de distribuție.²⁷

---

²⁵ A se vedea, de pildă, C.J.C.E., 20 noiembrie 2008, cauza C-209-07, *BIDS*, pct. 21; C.J.U.E., 6 decembrie 2017, cauza C-230/16, *Coty Germany*, pct. 23; C.J.U.E., 6 decembrie 2012, cauza C-457/10P, *AstraZeneca AB*, pct. 132.

²⁶ C.J.U.E. (Marea Cameră), 6 septembrie 2017, cauza C-413/14P, *Intel Corporation*, pct. 135.

²⁷ C.J.U.E., 12 mai 2022, cauza C-377/20, *Servizio Elettrico Nazionale*, pct. 46; Comunicarea Comisiei, din anul 2009, privind prioritățile acesteia în aplicarea art. 102 din tratat (ex – art.

Mai multe clauze pot să fie menționate în cadrul clauzelor generale ale contractelor comerciale internaționale.

În ceea ce privește clauza de alegere a legii aplicabile contractului comercial internațional, ne-am referit anterior la prevederile art. 3 din Regulamentul Roma I consacrat libertății de alegere a părților. Dacă legea aplicabilă este legea unui stat membru, vor fi avute în vedere inclusiv regulile unionale de concurență. În alte ipoteze, acestea pot să intervină pe temeiul art. 3 alin. (4) din Regulamentul Roma I.

Stabilirea, prin mijloace directe sau indirecte, a prețurilor, poate să reprezinte o restrângere a concurenței prin obiect în sensul art. 101 alin. (1) din T.F.U.E. Acordurile dintre concurenți privind fixarea prețurilor de vânzare a produselor către terți, precum și restrângerea capacității cumpărătorului de a-și stabili prețul de vânzare printr-un acord vertical, în condițiile arătate în cuprinsul art. 4 lit. a) din Regulamentul nr.2022/720 privind aplicarea art. 101 alin. (2) din T.F.U.E. la categoriile de acorduri verticale și practici concertate, reprezintă restricții grave în domeniul concurenței.²⁸

Prețurile ar putea să fie excesive sau inferioare, în cadrul unor practici care să vizeze împiedicarea unei întreprinderi să intre pe piață sau ieșirea ei de pe piață.

---

82 din Tratatul C.E.) la practicile de excludere abuzivă ale întreprinderilor dominante, pct. (30). Această Comunicare a fost publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 2009, seria C 45.

²⁸ A se vedea Comunicarea *de minimis* a Comisiei, pct. (13) și Comunicarea Comisiei, din anul 2022, privind restricțiile verticale, pct. (185) și urm. Comunicarea Comisiei privind restricțiile verticale a fost publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 2022, C 248.

Asemenea clauze pot să fie sancționate și pe temeiul art. 102 din T.F.U.E.²⁹

Clauza ofertei concurente și clauza clientului cel mai favorizat permit, în mod obișnuit, beneficiarului să profite de pe urma unei evoluții a pieței într-un sens care îi este avantajos.

O clauză a ofertei concurente (denumită și clauză engleză), chiar dacă a fost introdusă în contract la solicitarea partenerului de afaceri a unei întreprinderi dominante poate însă să pună, prin natura ei, la dispoziția întreprinderii dominante informații cu privire la situația de pe piață, precum și referitor la posibilitățile și inițiativele concurenților săi, ceea ce are o valoare particulară în vederea stabilirii strategiei acesteia pe piață. În circumstanțele în care clauza ofertei concurente este elaborată în termeni restrictivi, aceasta nu are ca efect remedierea notabilă a distorsionării concurenței, întreprinderea dominantă săvârșind un abuz sancționat potrivit prevederilor art. 102 din T.F.U.E.³⁰

Clauza clientului cel mai favorizat (clauza națiunii celei mai favorizate, obligațiile de paritate) „impun unui vânzător de bunuri sau servicii să ofere aceste bunuri sau servicii unei alte părți în condiții care nu sunt mai puțin favorabile decât condițiile oferite de vânzător anumitor alte părți sau prin intermediul anumitor alte canale”.³¹ O asemenea obligație poate să genereze creșteri ale eficienței pentru beneficiar. Vânzătorii de bunuri sau servicii ar putea însă să evite să se concureze.

---

²⁹ C.J.C.E., 14 noiembrie 1996, cauza C-333/94P, *Tetra Pak*, pct. 44; Comunicarea Comisiei privind prioritățile acesteia în aplicarea art. 102 din tratat (ex – art. 82 din Tratatul C.E.) la practicile de excludere abuzivă ale întreprinderilor dominante, pct. (6) și pct. (63)-(73).

³⁰ C.J.C.E., 13 februarie 1979, cauza 85/76, *Hoffmann-La Roche*, pct. 107; Comunicarea Comisiei privind restricțiile verticale, pct. (298).

³¹ Comunicarea Comisiei privind restricțiile verticale, pct. (356).

În cazul obligațiilor de paritate la vânzarea cu amănuntul care determină un cumpărător de servicii de intermediere online să nu vândă bunuri sau servicii în condiții mai favorabile cu ajutorul unor servicii de intermediere online concurente în sensul art. 5 alin. (1) lit. d) din Regulamentul nr.2022/720 privind aplicarea art. 101 alin. (1) din T.F.U.E. la categoriile de acorduri verticale și practici concertate, Comisia consideră că acestea „sunt mai susceptibile să producă efecte anticoncurențiale decât alte tipuri de obligații de paritate.”³²

O clauză care prevede modificarea, pe baza unor criterii obiective sau subiective, a unor elemente ale contractului în situația schimbării substanțiale a circumstanțelor economice pe parcursul executării acestuia, astfel încât să fie menținute prețurile pe piață, contribuie la realizarea unor obiective anticoncurențiale.³³ O asemenea tehnică juridică este inspirată de mecanismul de adaptare a contractului care este aplicabil în cazul clauzei de hardship.

Pentru ca o coluziune să fie durabilă trebuie ca întreprinderile care se coordonează să fie convinse că represaliile aplicate în ipoteza unei abateri de la condițiile acesteia vor fi prompte și suficient de grave.³⁴ Utilizarea unei clauze penale în acest scop este susceptibilă să accentueze efectele restrictive în domeniul concurenței.

Această idee poate să fie reiterată referitor la acordurile verticale care conțin restricții ce conduc la distorsionarea concurenței.

---

³² *Ibidem*, pct. (360).

³³ A se vedea, de pildă, decizia Comisiei nr. 85/2006 din 19 decembrie 1984, pct. 1.4.4 și pct. 11.

³⁴ A se vedea Comunicarea Comisiei privind aplicabilitatea articolului 101 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene acordurilor de cooperare orizontală, pct. (85).

Printr-o clauză limitativă de răspundere partenerii contractuali plafonează adesea despăgubirile datorate de către debitor la un quantum maxim predeterminat, chiar dacă prejudiciul suferit de creditor depășește limita stabilită. Limitarea artificială a despăgubirilor care ar trebui să fie plătite de o întreprindere aflată într-o poziție dominantă în situația neexecutării unui element esențial al contractului constituie însă o practică abuzivă în circumstanțele în care cocontractanții, ce nu dispun de o alternativă echivalentă, se abțin să solicite despăgubiri în fața organului de jurisdicție competent și costurile asociate controlului calității prestației sunt limitate.³⁵

Pactul de preferință (clauza primului refuz) intervine, de regulă, între parteneri care întrețin raporturi de afaceri durabile. Prin asemenea stipulații una dintre părți se angajează față de cealaltă parte să-i propună în viitor să încheie o anumită operațiune economică a cărei conținut nu a fost încă determinat, înainte de a contracta cu un terț.

Actul generator de preferință restricționează modul de desfășurare a activității economice. Acesta poate să conducă, de exemplu, la impunerea mărcii unice în împrejurarea în care cumpărătorul are nevoie de o cantitate suplimentară de produse. În general, o relație anterioară satisfăcătoare cu un furnizor tinde să dezavantajeze toți ceilalți furnizori,³⁶ care ar putea să fie la fel de eficienți.³⁷

---

³⁵ A se vedea decizia nr. 90-D-31 din 18 septembrie 1990 a Consiliului concurenței din Franța, cf. L. VOGEL, *Droit de la concurrence européen et français. Traité de droit économique*, tome I, LawLex, Paris, 2012, p. 1060. Această decizie credem că este relevantă și în contextul regulilor unionale de concurență.

³⁶ Hotărârea Tribunalului din 19 ianuarie 2016, cauza T-409/12, *Mitsubishi Electric*, pct. 169.

³⁷ A se vedea cu privire la art. 102 din T.F.U.E., C.J.U.E. (Marea Cameră), 6 septembrie 2017, cauza C-413/14P, *Intel Corporation*, pct. 137-147.

Durata contractului sau a unei clauze din cuprinsul acestuia poate să prezinte relevanță atât în cazul în care se aplică art. 101 din T.F.U.E., cât și în ipoteza în care este luat în considerare art. 102 din tratat.³⁸ Durata contractului poate să aibă însemnătate referitor la analiza capacității acordului de a restrânge concurența și, după cum am arătat, să constituie un factor care să indice că este afectat în mod semnificativ comerțul dintre statele membre. În ceea ce privește stabilirea valorii amenzii pentru încălcarea art. 101 sau a art. 102 din tratat, în conformitate cu art. 23 alin. (3) din Regulamentul nr. 1/2003, se ia în considerare atât gravitatea, cât și durata încălcării.

Numeroase clauze specifice din cuprinsul contractelor internaționale pot să determine, și ele, aplicarea regulilor unionale de concurență.

O parte dintre aceste clauze au un grad suficient de nocivitate pentru concurență pentru a se putea considera că examinarea efectelor acestora nu este necesară, fiind vorba, în sensul art. 101 alin. (1) din T.F.U.E., de o „restrângere a concurenței prin obiect”. Acestea pot să fie incluse în acordurile orizontale sau verticale care intervin între întreprinderi.

De exemplu, corespunzător jurisprudenței Curții de Justiție a Uniunii Europene, legislației secundare a Uniunii și Comunicării *de minimis* a Comisiei constituie restrângeri ale concurenței „prin obiect” acordurile și/sau practicile concertate dintre concurenți care, în mod direct sau indirect privesc fixarea prețurilor de vânzare a produselor către terți³⁹, inclusiv în situația în

---

³⁸ A se vedea, de pildă, art. 5 alin. (1) lit. a) din Regulamentul nr. 2022/720 privind aplicarea articolului 101 alineatul (3) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene la categoriile de acorduri verticale și practici concertate; Comunicarea Comisiei privind prioritățile acesteia în aplicarea art.102 din tratat (ex – art. 82 din Tratatul C.E.) la practicile de excludere abuzivă ale întreprinderilor dominante, pct. (11); C.J.U.E., 20 septembrie 2018, cauza C-373/17P, *Agria*, pct. 60.

³⁹ Pentru detalii: Sergiu DELEANU, *Noțiunea de practici concertate...*, p. 191, n. 45.

care nu există un efect direct asupra prețului achitat de consumatorii finali; limitarea producției sau a vânzărilor; alocarea piețelor sau a clienților, precum și restricțiile grave pentru concurență arătate în cuprinsul regulamentelor de exceptare pe categorii ale Comisiei, cum sunt cele din cadrul art. 4 din Regulamentul nr. 2022/720 privind aplicarea art. 101 alin. (3) din T.F.U.E. la categoriile de acorduri verticale și practici concertate.⁴⁰

Acordurile între întreprinderi care conțin restricții grave pentru concurență pot să beneficieze, totuși, de o exceptare individuală, dacă sunt îndeplinite condițiile de la art. 101 alin. (3) din T.F.U.E.⁴¹

Practicile de excludere abuzivă ale întreprinderilor dominante pot să afecteze bunăstarea consumatorilor prin nivelul prețurilor, o calitate limitată sau o alegere redusă pentru consumatori.⁴² Pe lângă practicile de excludere bazate pe preț, alte forme specifice de abuz sunt reprezentate de acorduri de exclusivitate; legarea și gruparea; eliminarea concurenței prin suportarea

---

⁴⁰ C.J.U.E., 4 iunie 2009, cauza C-8/08, *T-Mobile Netherlands*, pct. 36-39; C.J.U.E., 24 septembrie 2020, cauza C-601/18P, *Prysmian*, pct. 18 și 21; Comunicarea *de minimis* a Comisiei, pct. (13); Orientările Comisiei, din anul 2006, privind calcularea amenzilor aplicate în temeiul art. 23 alin. (2) lit. a) din Regulamentul nr. 1/2003, pct. (23), publicate în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 2006, C 210.

Analiza contextului juridic și economic în care se încadrează acordul pot repune în discuție calificarea acestuia ca „restrângere prin obiect”, dacă sunt efecte favorabile pentru concurență, dovedite, pertinente, proprii acordului în cauză, suficient de importante și care permit îndoiei rezonabile cu privire la caracterul suficient de nociv pentru concurență (C.J.U.E., 26 octombrie 2023, cauza C-331/21, *EDP*, pct. 102-104).

⁴¹ Comunicarea Comisiei privind restricțiile verticale, pct. (179)-(180); Comunicarea Comisiei, din anul 2004, privind aplicarea art. 101 alin. (3) din tratat [ex – art. 81 alin. (3) din Tratatul C.E.], pct. (20), publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 2004, C 101.

⁴² Comunicarea Comisiei privind prioritățile acesteia în aplicarea art. 102 din tratat (ex – art. 82 din Tratatul C.E.) la practicile de excludere abuzivă ale întreprinderilor dominante, pct. (19).

deliberată a unor pierderi sau renunțând la profituri pe termen scurt; refuzul de a aproviziona și micșorarea marjei.⁴³

Uzanțele prezintă în comerțul internațional o însemnătate deosebită, discutându-se posibilitatea ca, în fața tribunalelor arbitrale, să se aplice *lex mercatoria* în calitate de lege care guvernează contractele comerciale internaționale.⁴⁴

Potrivit art. 101 alin. (1) lit. e) și a art. 102 lit. d) din T.F.U.E., condiționarea încheierii contractelor de acceptarea de către parteneri a unor prestații suplimentare care, în conformitate cu uzanțele comerciale, nu au legătură cu obiectul acestor contracte constituie un comportament anticoncurențial. Enumerarea comportamentelor anticoncurențiale din cadrul art. 101 alin. (1) și a art. 102 din T.F.U.E. nu are însă caracter limitativ. În consecință, prevederile unionale arătate se pot aplica inclusiv unui comportament al întreprinderilor care constă într-o vânzare legată care este conformă uzanțelor comerciale.⁴⁵ Termenii analizei pe baza condițiilor generale de la art. 101 alin. (1) sau de la art. 102 din T.F.U.E. nu se modifică în mod esențial pentru acest aspect.⁴⁶

c) Aspecte ale aplicării regulilor unionale de concurență în etapa desființării contractelor comerciale internaționale. Încetarea producției o

---

⁴³ *Ibidem*, pct. (23) și urm.

⁴⁴ A se vedea, I. DELEANU, V. MITEA, S. DELEANU, *Tratat de procedură civilă*, vol. III, Ed. Universul Juridic, București, 2013, p. 827-832.

⁴⁵ C.J.C.E., 14 noiembrie 1996, cauza C-333/94P, *Tetra Pak*, pct. 37.

⁴⁶ Este posibil ca întreprinderile cărora li se reproșează încălcarea regulilor unionale de concurență să nu fi contribuit la conturarea uzanțelor în discuție. În unele cazuri, întreprinderile pot să fie, așadar, sancționate în circumstanțe în care situația existentă pe piață nu se datorează acestora. Aplicarea criteriului privind efectul cumulativ al unor rețele paralele de acorduri verticale similare practicate de furnizori sau de cumpărători în cadrul analizei referitoare la restrângerea concurenței reprezintă un alt exemplu în acest sens.

anumită perioadă de timp sau încetarea aprovizionării unor clienți poate să fie destinată menținerii și consolidării unor prețuri mai mari obținute prin acorduri care au intervenit între întreprinderi.⁴⁷

Firește, nu orice întrerupere a livrărilor este rezultatul unui acord sau a unei practici concertate între întreprinderi. Aceasta poate să fie determinată de nerespectarea de către beneficiar a obligațiilor financiare asumate.⁴⁸

Ca atare, o clauză de reziliere de plin drept a unui contract nu este, în sine, contrară regulilor unionale din domeniul concurenței. Rezilierea ar putea să intervină pentru că a existat o încălcare gravă a prevederilor contractuale sau din pricina unei împrejurări de forță majoră. Valabilitatea unei astfel de clauze exprese de reziliere va fi apreciată, în cadrul regulilor unionale de concurență, în conformitate cu principiul echivalenței.⁴⁹

În funcție de circumstanțele cauzei, încetarea posibilă a unui acord poate să conducă la consecințe pozitive pe piață⁵⁰ sau să reprezinte un mijloc indirect prin care se realizează o restricție gravă în domeniul concurenței.⁵¹

---

⁴⁷ Hotărârea Tribunalului din 9 decembrie 2014, cauzele T-472/09 și T-55/10, *SP SpA*, pct. 255.

⁴⁸ A se vedea, de pildă, C.J.C.E., 28 martie 1984, cauzele conexe 29 și 30/83, *CRAM și Rheinzink*, pct. 10-22.

⁴⁹ C.J.C.E., 18 ianuarie 2007, cauza C-421/05, *City Motors*, pct. 35.

⁵⁰ De pildă, intrarea pe piață poate să fie influențată de încetarea probabilă sau posibilă a unui acord de cooperare orizontală [Comunicarea Comisiei privind aplicabilitatea art. 101 din T.F.U.E. acordurilor de cooperare orizontală, pct. (47)] sau posibilitatea rezilierii contractului poate să contribuie la respectarea unei obligații care permite aplicarea unui regulament de exceptare pe categorii [Regulamentul nr. 461/2010 privind aplicarea articolului 101 alineatul (3) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene categoriilor de acorduri verticale și practici concertate în sectorul autovehiculelor, considerentul (17)].

⁵¹ A se vedea, de exemplu, Comunicarea Comisiei privind restricțiile verticale, pct. (187) lit. f) și pct. (204), lit. c) și e).

În cazul practicilor de excludere abuzivă ale întreprinderilor dominante, potrivit poziției exprimată de Comisie, terminarea unui acord existent de aprovizionare este mai probabil să fie considerată abuzivă decât un refuz de a aproviziona cu un bun sau de a furniza un serviciu pe care întreprinderea dominantă nu l-a furnizat anterior.⁵²

În ambele ipoteze, examinarea caracterului abuziv al unei practici a unei întreprinderi dominante în temeiul art. 102 din T.F.U.E. trebuie însă efectuată luând în considerare toate împrejurările specifice ale cauzei,⁵³ fără să se restrângă efectul util al art. 102 din tratat. În numeroase cauze, instanța europeană a aplicat, de altminteri, acest text legal cu privire la un refuz de a furniza pentru întâia oară un bun sau un serviciu, inclusiv în situații în care respectivul bun ori serviciu nu era indispensabil potențialului partener de afaceri.⁵⁴

IV. Nulitatea acordurilor sau a clauzelor care contravin prevederilor art. 101 ori 102 din T.F.U.E

Dispozițiile art. 101 și 102 din tratat sunt de ordine publică unională. Orice persoană are dreptul să invoce în justiție încălcarea art. 101 alin. (1) sau a art. 102 și, prin urmare, nulitatea acordului intervenit între întreprinderi.⁵⁵

---

⁵² A se vedea Comunicarea Comisiei privind prioritățile acesteia în aplicarea art. 102 din tratat (ex – art. 82 din Tratatul C.E.) la practicile de excludere abuzivă ale întreprinderilor dominante, pct. (84).

⁵³ C.J.U.E., 25 martie 2021, cauza C-152/19P, *Deutsche Telekom*, pct. 42.

⁵⁴ C.J.U.E., 17 februarie 2011, cauza C-52/09, *Telia Sonera*, pct. 72.

⁵⁵ C.J.C.E., 25 noiembrie 1971, cauza C-22/71, *Béquelin*, pct. 29; C.J.C.E., 11 aprilie 1989, cauza C-66/86, *Ahmed Saeed*, pct. 45; C.J.U.E., 20 aprilie 2023, cauza C-25/21, *ZA*, pct. 54, precum și considerentul (1) din Directiva nr. 2014/104 privind anumite norme care

Instanțele de judecată din statele membre vor stabili dacă nulitatea se referă la clauzele prin care sunt nesocotite prevederile art. 101 alin. (1) sau ale art. 102 ori la întregul acord analizat.⁵⁶

În cazul în care unele prevederi din cadrul dreptului unional sunt calificate ca fiind norme de aplicare imediată, se va avea în vedere că, potrivit art. 9 alin. (1) din Regulamentul Roma I, normele de aplicare imediată din legea forului au prioritate în raport cu orice dispoziții imperative ale legii contractului, precum și în raport cu alte norme de aplicare imediată străine.

Regulile unionale de concurență pot să influențeze întreaga dinamică a operațiilor de comerț internațional, de la formarea contractelor până la încetarea acestora, în calitate de reguli subsumate legii contractului, pentru că sunt dispoziții de la care nu se poate deroga prin convenție, în sensul art.3 alin. (4) din Regulamentul Roma I, sau pentru că intervin cu titlul de reguli de ordine publică unională ori de norme de aplicare imediată din țara forului.

Implicațiile cele mai numeroase și complexe ale regulilor unionale de concurență se manifestă cu privire la clauzele generale și specifice ale contractelor comerciale internaționale.

Aceste reguli se pot aplica inclusiv în situații în care părțile care au încheiat contractul nu au intenționat să le aducă atingere.

---

gvernează acțiunile în despăgubire în temeiul dreptului intern în cazul încălcărilor dispozițiilor legislației în materie de concurență a statelor membre și a Uniunii Europene.

⁵⁶ C.J.C.E., 14 decembrie 1983, cauza C-319/82, *Kerpen*, pct. 11; C.J.C.E., 25 octombrie 1979, *SACEM*, pct. 10.